

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker

Reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 om anke til lagmannsretten og Høyesterett regulerer den adgangen partene har til å få avgjørelser overprøvd av høyere domstol. Tvisteloven har noe ulike regler for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger.

Ankefristen er én måned fra den dagen avgjørelsen ble forkynt eller meddelt, hvis ikke noe annet er uttrykkelig bestemt av retten.

Den som anker må betale behandlingsgebyr. Den domstolen som har avsagt avgjørelsen kan gi nærmere opplysning om størrelsen på gebyret og hvordan det skal betales.

Anke til lagmannsretten over dom i tingretten

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. En dom fra tingretten kan ankes på grunn av feil i bedømmelsen av faktiske forhold, rettsanvendelsen, eller den saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen.

Tvisteloven oppstiller visse begrensninger i ankeadgangen. Anke over dom i sak om formuesverdi tas ikke under behandling uten samtykke fra lagmannsretten hvis verdien av ankegjensstanden er under 125 000 kroner. Ved vurderingen av om samtykke skal gis skal det blant annet tas hensyn til sakens karakter, partenes behov for overprøving, og om det synes å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket eller ved behandlingen av saken.

I tillegg kan anke – uavhengig av verdien av ankegjensstanden – nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre fram. Slik nekting kan begrenses til enkelte krav eller enkelte ankegrunner.

Anke framsettes ved skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Selvprosederende parter kan inngi anke muntlig ved personlig oppmøte i tingretten. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater inngir muntlig anke.

I ankeerklæringen skal det særlig påpekes hva som bestrides i den avgjørelsen som ankes, og hva som i tilfelle er ny faktisk eller rettslig begrunnelse eller nye bevis.

Ankeerklæringen skal angi:

- ankeinstansen
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hvilken avgjørelse som ankes
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det krav ankesaken gjelder, og en påstand som angir det resultatet den ankende parten krever
- de feilene som gjøres gjeldende ved den avgjørelsen som ankes
- den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
- de bevisene som vil bli ført
- grunnlaget for at retten kan behandle anken dersom det har vært tvil om det
- den ankende parts syn på den videre behandlingen av anken

Anke over dom avgjøres normalt ved dom etter muntlig forhandling i lagmannsretten. Ankebehandlingen skal konsentreres om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet og tvilsomme når saken står for lagmannsretten.

Anke til lagmannsretten over kjennelser og beslutninger i tingretten

Som hovedregel kan en *kjennelse* ankes på grunn av feil i bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen eller saksbehandlingen. Men dersom kjennelsen gjelder en saksbehandlingsavgjørelse som etter loven skal treffes etter et skjønn over hensiktsmessig og forsvarlig behandling, kan avgjørelsen for den skjønnsmessige avveiningen bare angripes på det grunnlaget at avgjørelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan bare ankes på det grunnlaget at retten har bygd på en uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelsen, eller på at avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig.

Kravene til innholdet i ankeerklæringen er som hovedregel som for anke over dommer.

Etter at tingretten har avgjort saken ved dom, kan tingrettens avgjørelser over saksbehandlingen ikke ankes særskilt. I et slikt tilfelle kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Anke over kjennelser og beslutninger settes fram for den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anke over kjennelser og beslutninger avgjøres normalt ved kjennelse etter ren skriftlig behandling i lagmannsretten.

Anke til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Slikt samtykke skal bare gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. – Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta til behandling anker over *kjennelser og beslutninger* dersom de ikke reiser spørsmål av betydning utenfor den foreliggende saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller den i det vesentlige reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelse og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.

OFOTEN TINGRETT

-----KJENNELSE --- --

Avsagt: 08. februar 2010
Sak nr.: 09-178929TVI-OFOT
Dommer: Tingrettsdommer Arne Eirik Kirkerud
Saken gjelder: Tvangsutløsning av minoritetseiere – private andelseiere i Nord-Salten Kraftlag AL

Private eiere i Nord-Salten Kraftlag AL   Advokat Christian Jacques Aubert

mot

Nord-Salten Kraftlag AL   Advokat Stig Berge

K j e n n e l s e :

Ved stevning innkommet til retten den 12. november 2009 er det reist søksmål mot Nord-Salten Kraftlag AL med påstand om at iverksettelse av vedtak av 15. juni 2009 om tvangsløsning av private andelseiere i kraftlaget for andelens pålydende, kr 100,-, ikke tillates gjennomført.

Saksøkeren, private andelseiere i Nord-Salten Kraftlag AL representert ved Jan Egerdal, har krevd at saken behandles som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-7.

Gruppens prosessfullmektig er advokat Christian Aubert. I prosesskrift av 04.01.2010 har saksøkerne i gruppesøksmålet nedlagt slik påstand:

1. Sak nr 09-178929TVI-OFOT tillates fremmet som gruppesøksmål i medhold av tvisteloven § 35-7.
2. Eva Aubert godkjennes som grupprepresentant etter tvistelovens § 35-7 jf § 35-4 (2) e.
3. Nord-Salten Kraftlag AL pålegges å dekke saksomkostninger med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd, første punktum fra kjennelsens forfallstidspunkt til betaling skjer.

I tilsvar av 11. desember 2009 har saksøkte, Nord-Salten Kraftlag AL (Kraftlaget), ved advokat Stig Berge, reist innsigelser til søksmålet og til fremme av søksmålet som gruppesøksmål. I hovedsøksmålet påstås saksøkte frifunnet. I sak om fremming av gruppesøksmålet har saksøkte nedlagt slik påstand:

1. Saken avvises.
2. Nord-Salten Kraftlag AL tilkjennes sakens omkostninger, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling finner sted.

Til partenes anførsel vises nærmere til stevning og tilsvar, samt prosesskrift av 04.01.10 og 19.01.10 fra advokat Aubert og prosesskrift av 15.01.10 fra advokat Berge.

Retten vurdering

Retten er kommet til at vilkårene i tvisteloven § 35-2 er oppfylt. Etter § 35-2 er det fire vilkår som alle må være oppfylt for at søksmålet skal kunne godkjennes som gruppesøksmål.

Etter § 35-2 **bokstav a** er det et vilkår at det er flere rettssubjekter som har krav eller forpliktelser på samme eller vesentlig likt faktisk og rettslig grunnlag. Rettssubjekter i denne saken er et uvisst antall andelseiere i Nord-Kraften Kraftlag, av partene anslått til - 3500 av saksøker og 2300 av saksøkte. De fleste andelshaverne har 1-3 andeler.

Slik retten forstår stevningen er hovedsaken for saksøker at det ikke kan være riktig at de private andelene kan tvangsutløses til kun pålydende. Det vil være en forskjellsbehandling av andelseiere i kraftlaget og utgjøre en overføring/forfordeling av verdiene i kraftlaget til gunst for kommunene og den store private andelseier, Salten Kraftsamband. Det vises for øvrig til de påberopte anførslene i stevningens side 8 og 9.

Andelshaverne er tidligere (og eksisterende) medlemmer/kunder av kraftlaget. Etter hva som er opplyst var det før 1966 en forutsetning for å bli strømkunde at de kjøpte en andel.

Andelseierne som skal tvangsutløses har etter rettens vurdering i utgangspunktet en lik faktisk og rettslig stilling overfor saksøkte. Dette synliggjøres av de påperobte anførsler og argumentasjonen knyttet til disse. Etter rettens vurdering foreligger det i all hovedsak ikke noen grunnlag som er av individuell karakter og dermed være forskjellig mellom andelseierne eller grupper av disse. Det er nok ulike meninger blant andelseierne om hva som er riktig løsning av og hvordan de vil behandle saken. Flere andelseiere skal også ha godtatt innløsningen. Dette kan heller ikke være avgjørende. Det antas at mange andelseiere er uenige i innløsningen til pålydende og vil ha opphevet vedtaket slik at de oppnår en annen og for dem bedre løsning i saken.

Avtaleloven § 36 er anført som et av flere rettslige grunnlag. Det kan ved praktiseringen av denne skjønsmessige bestemmelse være mulig at det kan reises individuelle spørsmål. Dette antas imidlertid å være helt marginalt og ikke intensjonen ved bruk av avtalelovens § 36 i denne sammenheng.

Slik retten ser det er de faktiske og rettslige grunnlag for kravene til andelseierne de samme eller vesentlig likt. Dette vilkåret er oppfylt.

Bokstav b i bestemmelsen er ikke omtvistet mellom partene og retten legger til grunn at dette punkt er oppfylt.

Etter **bokstav c** må gruppeprosess antas som den beste behandlingsmåten. Retten anser gruppesøksmål for å være den beste behandlingsmåten. Det må anses som rimelig sikkert at mange andelseiere ikke vil gå til søksmål alene mot Kraftlaget for å forfølge sitt krav. Det er svært mange andelseiere, og individuelle søksmål, med seinere forening, synes ikke å gi noen fordeler. Det er også uvisst om noen vil gå til et slikt skritt. Det antas at mange ikke vil påta seg den prosessuelle risikoen et søksmål mot Kraftlaget innebærer. Tvistegjenstandens verdi for den enkelte er også svært usikker. Anslagene fra partene

varierer fra kr 100,- til en prosentvis/forholdsmessig fordeling basert på Kraftlagets nåværende verdi.

Til sist, jf **bokstav d** i bestemmelsen, må det være grunnlag for å oppnevne en grupperepresentant. Eva Aubert er av av prosessfullmektig Christian Aubert foreslått som grupperepresentant. Det er opplyst at hun eier to andeler ervervet ved arv og hun kan i utgangspunktet da anlegge sak og bli oppnevnt som grupperepresentant.

Grupperepresentanten skal utpekes av retten. Etter tvisteloven § 35-9 skal grupperepresentanten kunne ivareta gruppens interesser på en god måte og kunne svare for gruppens mulige kostnadsansvar overfor motparten. Det er opplyst at Eva Aubert er kjent med ansvaret som følger med å være grupperepresentant. Hennes inntekt for 2008 er i h. t. ligningen kr 2.379.017,-. Eva Aubert er advokat Christian Auberts ektefelle og hun arbeider som avdelingsdirektør i Neas ASA i Oslo. Dette skulle tilsi at hun har økonomisk evne til å bære et mulig saksomkostningsansvar overfor motparten, jf § 35-12.

Retten kan ikke se at det skulle foreligge noen forhold som skulle innebære at hun ikke kan oppnevnes som grupperepresentant. Motparten har reist spørsmålet om den advokatetiske siden ved at Eva Aubert er ektefelle med prosessfullmektigen. Dette kan nok reise en del spørsmål, men retten ser i utgangspunktet ikke at det skulle foreligge noen interessekonflikter, som skulle tilsi at hun ikke kan oppnevnes. Dersom det viser seg at det kan oppstå vansker på grunn av denne tilknytningen vil retten om nødvendig kunne tilbakekalle oppnevningen og oppnevne en ny.

Etter dette oppnevnes Eva Aubert som grupperepresentant.

Det siste spørsmålet retten må ta stilling til er om gruppesøksmålet skal fremmes etter tvisteloven § 35-6 eller § 35-7.

Gruppesøksmål etter § 35-6 er søksmål som krever registrering av gruppemedlemmer. Det vil si at de som vil omfattes av søksmålet og har krav innenfor rammen av søksmålet, kan og må positivt registrere seg som gruppemedlemmer, for å ta del i søksmålet.

Ved gruppesøksmål etter § 35-7 er forholdet på en måte omvendt. Her kan retten bestemme at alle som har krav innenfor rammen av søksmålet er gruppemedlemmer uten registrering. Ved denne type kan de som ikke vil være med melde seg ut og det føres et register over disse.

Saksøker har krevd at det fremmes gruppesøksmål etter utmeldingsalternativet, § 35-7. Retten forstår det slik at saksøker subsidiært ønsker at søksmålet blir fremmet etter § 35-6. Det vises til prosesskrift av 04.01.2010.

Retten har vært noe i tvil hva som er riktig løsning i denne saken. Hovedregelen er gruppesøksmål etter § 35-6.

Begge sider har vært inne på at andelseierne, eventuelt grupper av andelseierne, har ulike synspunkter på innløsningen til kr 100,- og hva som bør gjøres. Det kan tale for at gruppesøksmålet bør skje ved at bare de som vil være med registrerer seg.

På den annen side er det er svært mange andelseiere, og mange har nok et begrenset engasjement i saken da det ikke gjelder de store verdier for den enkelte. I følge saksøker er medlemsregisteret ikke offentlig slik at det har vært vansker med å få oversikt over det riktige antall eiere og hvem som er med. Dette taler etter rettens syn for at søksmålet fremmes etter utmeldingsalternativet.

For å fremme gruppesøksmål etter § 35-7 må to vilkår være oppfylt. For det første må kravene til den enkelte gjelde så små verdier eller interesser at det ikke kan forventes at et betydelig flertall av dem ikke vil fremme individuelle søksmål. I tillegg må ikke saken reise spørsmål som krever individuell behandling.

Til det siste mener retten at det ikke er aktuelt med noen individuell behandling. Alle de private andelseiere synes å ha samme rettslige posisjon og grunnlag for sitt krav.

Kravenes verdi er naturlig nok noe usikker. Det er verdiansettelsen det i realiteten tvistes om. Som nevnt ovenfor hevdes verdien til å være fra kr 100,- og opptil kr 17.400,- for hver enkelt andel, avhengig av hvilke verdibetraktninger som gjøres. Flere andelshavere skal visstnok ha 2-3 andeler. Dette er imidlertid uklart da saksøkte ikke har gitt noen fullstendig oversikt over dette.

Uansett ser retten det slik at verdiene i denne sammenheng må anses for å være så vidt små at det ikke kan forventes at et flertall vil fremme individuelle søksmål. Det vises til Kommentartutgaven til tvisteloven (Tore Schei m.fl.), bind II s.1614 hvor det heter: "*Det er vanskelig å eksakt peke på noen nedre grense. Den vil nok i praksis måtte gå på atskillige tusen kroner*". Retten mener at det også må være riktig å vurdere sakens kompleksitet og antatt størrelse på omkostningene. Dette vil nok i realiteten bety mye for den enkeltes vurdering om å gå til søksmål eller ikke. Denne saken er både kompleks og medfører store omkostninger.

Etter en samlet vurdering er retten kommet til at de beste grunner taler for at søksmålet godkjennes og fremmes som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-7.

Retten skal også beskrive en ramme for de krav som søksmålet omfatter, jf tvisteloven § 35-4 (2) bokstav a.

Rammen for krav som omfattes av gruppesøksmålet er etter hva retten forstår følgende: - De private andelseiere i Nord-Salten Kraftlag AL, som har ervervet og innehar andeler fra tidsrommet 1946 til 1966, krever at innløsningen av andelene til pålydende kr 100,- ikke skal gjennomføres. Nord-Salten Kraftlag ALs vedtak av 15. juni 2009 som gir grunnlag for slik innløsning er ugyldige.

Saksomkostninger

Begge parter har inngitt saksomkostningsoppgaver spesifisert til spørsmålet om fremming/godkjenning av søksmålet som gruppesøksmål. Retten ser det slik, under henvisning til tvisteloven § 20-8, at det er riktig å avgjøre saksomkostningsspørsmålet for den del av saken som knytter seg til spørsmålet om godkjenning av gruppesøksmålet.

Godkjenningsspørsmålet avsluttes i utgangspunktet i tingretten ved denne kjennelse, selv om det underveis i prosessen er åpnet for visse endringer. Retten kan ikke se at saksomkostningsavgjørelsen vedrørende gruppesøksmålet godkjenning avhenger av utfallet i hovedspørsmålet i tvistesaken.

Saksøker har vunnet frem fullt ut i spørsmålet om å fremme saken som gruppesøksmål. Etter tvisteloven § 20-2 har saksøker da krav på å få dekket sine saksomkostnader. Retten kan ikke se at noen av unntaksreglene i § 20-2 (3) eller § 20-4 kan komme til anvendelse. Gruppesøksmål er riktignok en nyskaping i tvisteloven og byr på mange særlige spørsmål. Retten kan likevel ikke se at det har vært noen tvil av betydning til de avgjørende spørsmål om å kunne fremme saken som gruppesøksmål. Etter dette tilkjennes saksøker fulle saksomkostninger.

Saksøker har inngitt oppgave på i alt kr 259.375,- inklusive merverdiavgift. Beløpet synes høyt for retten, noe som også skyldes en høy timepris – kr 2.500,- eks mva. Saksøktets prosessfullmektig har inngitt oppgave på kr 213.750,- inklusive merverdiavgift. Saksøkte har reist innsigelser til saksøkers omkostningskrav og viser blant annet til at det er brukt hele 83 timer på den del av saken som gjelder gruppesøksmålet, mens saksøktets prosessfullmektig kun har brukt 57 timer. Retten vil dog bemerke at saksøktets prosessfullmektig da tar kr 3.000,- pr time ekskl. mva. Normalt skal en høyere timepris avspeile en større effektivitet/kunnskap. Retten har, foruten forholdet mellom påberopte omkostninger i denne saken, ingen sammenligningsgrunnlag fra tilsvarende saker for å kunne vurdere kostnadenes størrelse.

Etter tvisteloven § 20-5 skal retten vurdere om kostnadene har vært nødvendige. Retten skal føre en reell kontroll med salærkravene og sette dem ned til det som anses riktig dersom de vurderes for høye i forhold til arbeidets omfang og vanskelighetsgrad. Retten er kommet til at salærkravet knyttet til gruppesøksmålet er for høyt beregnet vurdert ut fra utført arbeide, omfang, vanskelighetsgrad. Gruppesøksmål er nytt og det er en rekke

spesielle regler på området. Like fullt fremstår de samlede salærkrav for høye i forhold til hva som antas å være nødvendig og rimelig i saken. Omkostningsansvaret settes etter dette til kr 200.000,- inklusive mva

S l u t n i n g :

1. Sak 09-178929TVI-OFOT fremmes som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-7.
2. Rammen for krav som omfattes av gruppesøksmålet er: - De private andelseiere i Nord-Salten Kraftlag AL som har ervervet og innehar andeler fra tidsrommet 1946 til 1966 krever at innløsningen av andelene til pålydende kr 100,- ikke skal gjennomføres. Nord-Salten Kraftlag Als vedtak av 15. juni 2009 som gir grunnlag for slik innløsning er ugyldige.
3. Som grupprepresentant oppnevnes Eva Aubert.
4. Saksøker tilkjennes saksomkostninger med kr 200.000,- inklusive merverdiavgift.

Retten hevet

Arne Eirik Kirkerud

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker

Reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 om anke til lagmannsretten og Høyesterett regulerer den adgangen partene har til å få avgjørelser overprøvd av høyere domstol. Tvisteloven har noe ulike regler for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger.

Ankefristen er én måned fra den dagen avgjørelsen ble forkynt eller meddelt, hvis ikke noe annet er uttrykkelig bestemt av retten.

Den som anker må betale behandlingsgebyr. Den domstolen som har avsagt avgjørelsen kan gi nærmere opplysning om størrelsen på gebyret og hvordan det skal betales.

Anke til lagmannsretten over dom i tingretten

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. En dom fra tingretten kan ankes på grunn av feil i bedømmelsen av faktiske forhold, rettsanvendelsen, eller den saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen.

Tvisteloven oppstiller visse begrensninger i ankeadgangen. Anke over dom i sak om formuesverdi tas ikke under behandling uten samtykke fra lagmannsretten hvis verdien av ankegjensstanden er under 125 000 kroner. Ved vurderingen av om samtykke skal gis skal det blant annet tas hensyn til sakens karakter, partenes behov for overprøving, og om det synes å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket eller ved behandlingen av saken.

I tillegg kan anke – uavhengig av verdien av ankegjensstanden – nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre fram. Slik nekting kan begrenses til enkelte krav eller enkelte ankegrunner.

Anke framsettes ved skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Selvprosederende parter kan inngi anke muntlig ved personlig oppmøte i tingretten. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater inngir muntlig anke.

I ankeerklæringen skal det særlig påpekes hva som bestrides i den avgjørelsen som ankes, og hva som i tilfelle er ny faktisk eller rettslig begrunnelse eller nye bevis.

Ankeerklæringen skal angi:

- ankeinstansen
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hvilken avgjørelse som ankes
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det krav ankesaken gjelder, og en påstand som angir det resultatet den ankende parten krever
- de feilene som gjøres gjeldende ved den avgjørelsen som ankes
- den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
- de bevisene som vil bli ført
- grunnlaget for at retten kan behandle anken dersom det har vært tvil om det
- den ankende parts syn på den videre behandlingen av anken

Anke over dom avgjøres normalt ved dom etter muntlig forhandling i lagmannsretten. Ankebehandlingen skal konsentreres om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet og tvilsomme når saken står for lagmannsretten.

Anke til lagmannsretten over kjennelser og beslutninger i tingretten

Som hovedregel kan en *kjennelse* ankes på grunn av feil i bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen eller saksbehandlingen. Men dersom kjennelsen gjelder en saksbehandlingsavgjørelse som etter loven skal treffes etter et skjønn over hensiktsmessig og forsvarlig behandling, kan avgjørelsen for den skjønnsmessige avveiningen bare angripes på det grunnlaget at avgjørelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan bare ankes på det grunnlaget at retten har bygd på en uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelsen, eller på at avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig.

Kravene til innholdet i ankeerklæringen er som hovedregel som for anke over dommer.

Etter at tingretten har avgjort saken ved dom, kan tingrettens avgjørelser over saksbehandlingen ikke ankes særskilt. I et slikt tilfelle kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Anke over kjennelser og beslutninger settes fram for den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anke over kjennelser og beslutninger avgjøres normalt ved kjennelse etter ren skriftlig behandling i lagmannsretten.

Anke til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Slikt samtykke skal bare gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. – Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta til behandling anker over *kjennelser og beslutninger* dersom de ikke reiser spørsmål av betydning utenfor den foreliggende saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller den i det vesentlige reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelse og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker

Reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 om anke til lagmannsretten og Høyesterett regulerer den adgangen partene har til å få avgjørelser overprøvd av høyere domstol. Tvisteloven har noe ulike regler for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger.

Ankefristen er én måned fra den dagen avgjørelsen ble forkynt eller meddelt, hvis ikke noe annet er uttrykkelig bestemt av retten.

Den som anker må betale behandlingsgebyr. Den domstolen som har avsagt avgjørelsen kan gi nærmere opplysning om størrelsen på gebyret og hvordan det skal betales.

Anke til lagmannsretten over dom i tingretten

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. En dom fra tingretten kan ankes på grunn av feil i bedømmelsen av faktiske forhold, rettsanvendelsen, eller den saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen.

Tvisteloven oppstiller visse begrensninger i ankeadgangen. Anke over dom i sak om formuesverdi tas ikke under behandling uten samtykke fra lagmannsretten hvis verdien av ankegjensstanden er under 125 000 kroner. Ved vurderingen av om samtykke skal gis skal det blant annet tas hensyn til sakens karakter, partenes behov for overprøving, og om det synes å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket eller ved behandlingen av saken.

I tillegg kan anke – uavhengig av verdien av ankegjensstanden – nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre fram. Slik nekting kan begrenses til enkelte krav eller enkelte ankegrunner.

Anke framsettes ved skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Selvprosederende parter kan inngi anke muntlig ved personlig oppmøte i tingretten. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater inngir muntlig anke.

I ankeerklæringen skal det særlig påpekes hva som bestrides i den avgjørelsen som ankes, og hva som i tilfelle er ny faktisk eller rettslig begrunnelse eller nye bevis.

Ankeerklæringen skal angi:

- ankeinstansen
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hvilken avgjørelse som ankes
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det krav ankesaken gjelder, og en påstand som angir det resultatet den ankende parten krever
- de feilene som gjøres gjeldende ved den avgjørelsen som ankes
- den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
- de bevisene som vil bli ført
- grunnlaget for at retten kan behandle anken dersom det har vært tvil om det
- den ankende parts syn på den videre behandlingen av anken

Anke over dom avgjøres normalt ved dom etter muntlig forhandling i lagmannsretten. Ankebehandlingen skal konsentreres om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet og tvilsomme når saken står for lagmannsretten.

Anke til lagmannsretten over kjennelser og beslutninger i tingretten

Som hovedregel kan en *kjennelse* ankes på grunn av feil i bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen eller saksbehandlingen. Men dersom kjennelsen gjelder en saksbehandlingsavgjørelse som etter loven skal treffes etter et skjønn over hensiktsmessig og forsvarlig behandling, kan avgjørelsen for den skjønnsmessige avveiningen bare angripes på det grunnlaget at avgjørelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan bare ankes på det grunnlaget at retten har bygd på en uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelsen, eller på at avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig.

Kravene til innholdet i ankeerklæringen er som hovedregel som for anke over dommer.

Etter at tingretten har avgjort saken ved dom, kan tingrettens avgjørelser over saksbehandlingen ikke ankes særskilt. I et slikt tilfelle kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Anke over kjennelser og beslutninger settes fram for den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anke over kjennelser og beslutninger avgjøres normalt ved kjennelse etter ren skriftlig behandling i lagmannsretten.

Anke til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Slikt samtykke skal bare gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. – Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta til behandling anker over *kjennelser og beslutninger* dersom de ikke reiser spørsmål av betydning utenfor den foreliggende saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller den i det vesentlige reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelse og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.

HÅLOGALAND LAGMANNSRETT

-----KJENNELSE -----

Avsagt: 23.04.2010 i Hålogaland lagmannsrett

Saksnr.: 10-046282ASK-HALO

Dommere:

Lagdommer
Lagdommer
Kst. lagdommer

Monica Hansen Nylund
Kjell Martin Haug
Helge Nilsen

Ankende part	Nord-Salten Kraftlag AL	Advokat Stig Berge
Ankemoøpart	Private eiere i Nord-Salten Kraftlag AL	Advokat Christian Jacques Aubert

KJENNELSE

Saken gjelder spørsmål om fremme av gruppesøksmål, jf. tvisteloven kapittel 35.

Om sakens bakgrunn gjengis følgende fra tingrettens kjennelse:

Ved stevning innkommet til retten den 12. november 2009 er det reist søksmål mot Nord-Salten Kraftlag AL med påstand om at iverksettelse av vedtak av 15. juni 2009 om tvangsutløsning av private andelseiere i kraftlaget for andelens pålydende, kr 100,-, ikke tillates gjennomført.

Saksokeren, private andelseiere i Nord-Salten Kraftlag AL representert ved Jan Egerdal, har krevd at saken behandles som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-7.

Gruppens prosessfullmektig er advokat Christian Aubert. I prosesskrift av 04.01.2010 har saksokerne i gruppesøksmålet nedlagt slik påstand:

- 1. Sak nr 09-178929TVI-OFOT tillates fremmet som gruppesøksmål i medhold av tvisteloven § 35-7.*
- 2. Eva Aubert godkjennes som grupperepresentant etter tvistelovens § 35-7 jf § 35-4 (2) e.*
- 3. Nord-Salten Kraftlag AL pålegges å dekke saksomkostninger med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd, første punktum fra kjennelsens forfallstidspunkt til betaling skjer.*

I tilsvar av 11. desember 2009 har saksøkte, Nord-Salten Kraftlag AL (Kraftlaget), ved advokat Stig Berge, reist innsigelser til søksmålet og til fremme av søksmålet som gruppesøksmål. I hovedsøksmålet påstås saksøkte frifunnet. I sak om fremming av gruppesøksmålet har saksøkte nedlagt slik påstand:

- 1. Saken avvises.*
- 2. Nord-Salten Kraftlag AL tilkjennes sakens omkostninger, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling finner sted.*

Til partenes anførsel vises nærmere til stevning og tilsvar, samt prosesskrift av 04.01.10 og 19.01.10 fra advokat Aubert og prosesskrift av 15.01.10 fra advokat Berge.

Ofoten tingrett avsa 8. februar 2010 kjennelse med slik slutning:

- 1. Sak 10-046282ASK-HALO fremmes som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-7.*

2. *Rammen for krav som omfattes av gruppesøksmålet er: - De private andelseiere i Nord-Salten Kraftlag AL som har ervervet og innehar andeler fra tidsrommet 1946 til 1966 krever at innløsningen av andelene til pålydende kr 100,- ikke skal gjennomføres. Nord-Salten Kraftlag Als vedtak av 15. juni 2009 som gir grunnlag for slik innløsning er ugyldige.*
3. *Som grupprepresentant oppnevnes Eva Aubert.*
4. *Saksøker tilkjennes saksomkostninger med kr 200.000,- inklusive merverdiavgift.*

Nord-Salten kraftlag A/L har i rett tid anket kjennelsen og i hovedsak anført:

Anken gjelder tingrettens rettsanvendelse og bevisbedømmelse av faktiske forhold.

Vilkårene for å fremme saken som gruppesøksmål er ikke oppfylt. Det rettslige og faktiske grunnlaget for de opprinnelige private andelseierne i Nord-Salten Kraftlag A/L sine krav er ikke "samme eller vesentlig likt", jf. tvisteloven § 35-2 første ledd bokstav a). Heller ikke er gruppeprosess den beste behandlingsmåten, jf. § 35-2 første ledd bokstav c). Under enhver omstendighet er det ikke tilstrekkelig likhet i de faktiske og rettslige grunnlagene til at saken kan fremmes som utmeldingssøksmål etter § 35-7. For det tilfelle at vilkårene for å fremme gruppesøksmålet anses oppfylt, ankes det over tingrettens sakskostnadsavgjørelse.

Likhetsvilkåret i tvisteloven § 35-2 første ledd er ikke oppfylt. Det følger av forarbeidene og rettspraksis at vilkåret skal tolkes strengt, og søksmålet må avvises dersom retten ved pådømmelsen av det materielle kravet må ta stilling til individuelle forhold knyttet til de rettslige spørsmålene, påstandsgrunnlagene eller bevisene i saken. De rettslige grunnlag som ankemotparten anfører, nødvendiggjør en individuell behandling på flere punkter.

Likhetskravet er ikke oppfylt for anførselen om at utløsningsvedtaket er ugyldig på grunn av urettmessig forskjellsbehandling. Denne krever individuell vurdering, idet samtlige andelseiere umulig kan ha ytet samme bidrag til Kraftlaget på samme tidspunkt, uten å ha fått tilstrekkelig kompensasjon. Det er fra saksøker påberopt vitner som skal forklare seg om at det har vært avstått grunn vederlagsfritt og i ett tilfelle fallrettigheter som betaling for andeler. Det vil derfor være nødvendig å føre bevis for den enkelte andelseiers bidrag til Kraftlaget. Tilsvarende gjelder dersom man mener at vedtektene fra 1992 får anvendelse med hensyn til hvordan nettoformuen ved oppløsning/omdanning skal foredeles, idet eventuelle bidrag fra den enkelte andelseier vil være avgjørende. Likhetskravet er heller ikke oppfylt for anførselen om at vedtaket bygger på feil faktum. Påstandsgrunnlaget er knyttet opp mot den enkelte andelseiers erverv av andel og omstendighetene omkring disse rettshandlene, hvilket nødvendiggjør separat bevisførsel for den enkelte andelseier.

Anførselen om ugyldighet basert på avtaleloven § 36 kan ikke føre frem, men subsidiært, dersom domstolen kommer til at bestemmelsen gjelder på selskapsrettslige vedtak, må det tas stilling til om vedtaket vil virke urimelig. De rettslige vurderingene må nødvendigvis

være knyttet opp mot den enkelte andelseiers forhold, og bevisførselen vil være separat for den enkelte. Det vises til LB-2009-137369, hvor gruppesøksmål ikke ble godkjent. Det er ingen holdepunkter i stevningen eller øvrige prosesskriv for at saksøker har pålagt seg selv en begrensning med henhold til hvilke faktiske anførsler som vil bli fremsatt under avtaleloven § 36.

Under enhver omstendighet kan saken ikke fremmes som utmeldingssøksmål etter § 35-7, hvilket forutsetter et skjerpet og absolutt krav om likhet mellom de faktiske og rettslige grunnlagene.

Tingrettens vurdering av om gruppeprosess er den beste behandlingsmåten er mangelfull og ikke korrekt. Tingretten har ikke sett hen til den usikkerhet det er omkring nærværende saksanlegg og andelseieres ønske om å ta del i dette. Enkelte andelseiere har akseptert innløsning og andre har innvendinger til innløsningen men ønsker likevel ikke å bli en del av gruppen. Basert på dokumentlisten fra Ofoten tingrett er det foreløpig registrert 19 utmeldinger. Det forhold at de potensielle gruppe medlemmene eventuelt har sammenfallende interesser i sakens utfall, er for øvrig irrelevant for spørsmålet om saken kan fremmes som gruppesøksmål. En dom i hovedsøksmålet vil få rettskraftvirkninger for alle som ikke aktivt melder seg ut. Dersom en andelseier i en dom får medhold i at innløsningsvedtaket er ugyldig, vil Kraftlaget måtte vurdere de vedtak som er truffet på nytt og ta stilling til hvilke alternative vedtak som i så fall skal treffes. Hensynet til rettskraftvirkninger er derfor ikke noe argument for gruppesøksmål.

Det er betydelig usikkerhet knyttet til hvem som pr i dag besitter andeler i Kraftlaget. Det vil ta lang tid før et utmeldingssøksmål etter § 35-5 er tilstrekkelig varslet slik at den materielle tvisten kan behandles i retten. Selv om tingrettens kjennelse ikke er rettskraftig, har saksøker allerede kunngjort søksmålet i Avisa Nordland. Det er der opplyst at Eva Aubert alene er økonomisk ansvarlig for sakskostnadene, hvilket medfører at fordeling av kostnadene ikke er et argument for å godkjenne gruppesøksmålet. En slik langtrukket prosess som et gruppesøksmål vil være, kan påføre Kraftlaget og dets medlemmer et betydelig tap. Dersom vedtaket kjennes ugyldig og en ny løsning ikke er gjennomført ved oppløsning av Kraftlaget innen utgangen av 2012, vil samvirke loven gjelde, og passive medlemmer som kun besitter opprinnelige andelsbrev vil ikke ha noen økonomiske rettigheter.

Usikkerheten omkring kravenes verdi og andelseiernes interesse for saksanlegget taler for at gruppesøksmålet avvises. Tilsvarende gjelder det forhold at man kan ende opp med at samvirke loven får anvendelse for Kraftlaget fra 1. januar 2013, slik at andelseierne ikke kommer annerledes ut til slutt. Dessuten vil virkningen av en dom om ugyldighet skape usikkerhet for alle dem som ble opptatt som medlemmer av Kraftlaget pr. 1. juli 2009, idet påstanden om ugyldighet også vil omfatte dette vedtaket. Disse er ikke part i saken og

Kraftlaget kan ikke ensidig frata dem deres medlemskap. På denne bakgrunn kan det reises spørsmål om saksøker har et reelt behov for å få kravet avgjort.

Av ankemotpartens omkostningsoppgave i forbindelse med de muntlige forhandlingene knyttet til begjæring om midlertidig forføyning, fremgår at prosessfullmektigen har hatt omfattende kontakt med ulike gruppe-medlemmer av en gruppe på totalt ca. 2 300 andelseiere. Dersom saken er av slik art at det er behov for omfattende kontakt mellom prosessfullmektigen og de enkelte gruppe-medlemmer, faller det vesentlige poenget med gruppesøksmål bort og gir indikasjon på at medlemmenes faktiske og rettslige grunnlag ikke er de samme eller vesentlig like.

De anførsler som fremsettes på side 3 og 4 i anketilsvaret inneholder alvorlige, udokumenterte beskyldninger mot kommunene i Nord-Salten og konspirasjonsteorier uten rot i virkeligheten. Anførslene er under enhver omstendighet irrelevante som argumenter for at gruppesøksmålet skal fremmes. Anførselen om at Kraftlaget rettsstridig nekter å utlevere andelsboken er bestridt, og kan uansett ikke begrunne et gruppesøksmål, fordi spørsmålet er om de faktiske og rettslige grunnlag er de samme eller vesentlig like.

Dersom anken fører frem skal hele saken avvises, og Kraftlaget må tilkjennes erstatning for sakskostnader for tingrett og lagmannsrett. Sakskostnadsoppgave som reflekterer det reelle arbeidet med saken vil da bli fremlagt. Subsidiært påstås tingrettens sakskostnadsavgjørelse opphevet på grunn av feil rettsanvendelse. I spørsmålet om hvorvidt gruppesøksmålet skal fremmes er det pådratt kostnader som også angår realitetene i saken og som nyttegjøres i den videre saksforberedelse. For det tilfelle at Kraftlaget blir frifunnet i hovedsøksmålet innebærer tingrettens sakskostnadsavgjørelse i den påankede kjennelse at Kraftlaget ikke fullt ut får erstattet sine sakskostnader.

Det er nedlagt slik påstand:

Prinsipalt:

- 1. Gruppesøksmålet avvises.*
- 2. Nord-Salten Kraftlag AL tilkjennes sakens omkostninger.*

Subsidiært:

- 1. Tingrettens avgjørelse av saksomkostningsspørsmålet oppheves.*
- 2. Nord-Salten Kraftlag AL tilkjennes sakens omkostninger.*

Gruppen av private eiere i Nord-Salten Kraftlag A/L v/grupprepresentant Eva Aubert har tatt til motmæle og i hovedsak anført:

Tingrettens kjennelse er korrekt, og ankemotparten kan i det alt vesentligste tiltre tingrettens premisser.

Påstanden i saken er at vedtaket av 15. juni 2009 skal kjennes ugyldig, noe som er et åpenbart fellesspørsmål for andelseierne. Det er vanskelig å se at individuelle forhold hos enkelte skal kunne påvirke spørsmålet om vedtaket er ugyldig. Av forarbeidene til tvisteloven følger at gruppesøksmål ikke er utelukket selv om det er individuelle forhold for den enkelte part, så lenge de dominerende sider at saken gjelder fellesspørsmål. Av Sivilombudsmannens uttalelse kan utledes at han mener saken har stor prinsipiell betydning for partene og at den er best egnet til domstolsbehandling. Det er naturlig å legge til grunn at Sivilombudsmannen mener at saken da bør fremmes som et gruppesøksmål.

De fire kommunene som er eiere i Kraftlaget, har erklært partshjelp i medhold av tvisteloven § 15-7, hvilket er bestridt av de private andelseierne. I denne situasjonen har ordførerne offentlig gått ut med oppfordring til de private andelseierne om å trekke seg fra gruppesøksmålet. Oppfordringen inneholder også uriktig informasjon. Dette illustrerer med all tydelighet behovet for et gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-7.

Kraftlaget har anført at det vil være behov for separat bevisføring knyttet til den enkelte andelseier, men har ikke klart å konstruere et faktum som medfører at de forskjellige andelseiere har varierende faktisk grunnlag for sitt krav. Det er på det rene at enkelte andelseiere har mottatt andeler etter betaling av kr. 100, mens andre har mottatt andeler som oppgjør for fysisk arbeid eller for fallrettigheter. Resultatet blir det samme, ingen får "bedre andeler" enn andre på grunn av oppgjørsmåten. Heller ikke Kraftlaget har lagt til grunn at noen andeler er mer verdt enn andre, og krav på "overbetaling" for andeler vil under enhver omstendighet være foreldet. Det bestrides videre at tidspunktet for ervervet av andelen eller eventuelle "tilleggsytelser" gitt for mange år tilbake, vil kunne ha betydning for spørsmålet om ugyldighet. Om man skulle forutsette at det foreligger individuelle forskjeller, er ikke relevant for spørsmålet om å godkjenne gruppesøksmålet. Andelseierne krever ikke dom for hvilke rettigheter de har overfor Kraftlaget, men for at representantskapets vedtak er ugyldig. Både vilkår og rettsvirkninger vil da være identiske for samtlige andelseiere.

Kraftlaget har i dag en estimert verdi på 800 mill. kroner. Kraftlaget består av 50 000 andeler og de fleste private andelseiere besitter en til tre andeler, hvilket tilsier en økonomisk interesse på i høyden ca. 15 000 - 45 000 kroner. En avvisning av gruppesøksmålet vil i realiteten frata de private andelseierne en reell mulighet til å få en rettslig prøving av den forskjellsbehandling de utsettes for. Gruppesøksmål er derfor ikke bare den beste, men også den eneste måten saken kan fremmes på. Med tanke på at det eksisterer ca. 2 000 andelseiere er utmeldingsprosenten relativt lav så langt.

Det anføres i anken at usikkerhet med hensyn til hvem som besitter andeler, taler mot at gruppesøksmålet tillates fremmet. Det faktum at Kraftlaget rettsstridig avviser tilgang til

medlemsregisteret umuliggjør kontakt mellom de private andelseierne, og også av denne grunn er et søksmål etter tvisteloven § 37-7 den beste løsningen.

Tingrettens rettsanvendelse vedrørende sakskostnadsspørsmålet er korrekt. Dersom saksøkte skulle vinne hovedsøksmålet, men tape spørsmålet om fremme av gruppesøksmålet, har tingretten full anledning til å gi sakskostnader knyttet til gruppesøksmålet alene. Under enhver omstendighet følger det av tvisteloven § 20-8 annet ledd annet punktum at ved særskilt anke over prosessuelle avgjørelser skal ankeinstansen treffe omkostnadsavgjørelse for alle instanser. Lagmannsretten skal dermed under enhver omstendighet idømme sakskostnader både for tingretten og lagmannsretten dersom anken forkastes.

Det er nedlagt slik påstand:

1. *Anken forkastes.*
2. *Grupperepresentant Eva Aubert tilkjennes sakskomkostningene for tingretten og lagmannsretten med tillegg av renter etter forsinkelsesloven § 3, første ledd, første punktum fra kjennelsens forfallstidspunkt til betaling skjer.*

Lagmannsretten bemerker:

Ingen av partene har bedt om, og lagmannsretten har heller ikke funnet det nødvendig, å avholde muntlige forhandlinger, jf. tvisteloven § 29-15 første og annet ledd.

Nord-Salten Kraftlag ble stiftet som andelslag 12. desember 1946. Andelslaget leverer strøm og nettverk og har for øvrig eierinteresser i andre foretak. I tiden 1946-1966 solgte Kraftlaget andeler til private for kr. 100 pr. stk. Ca 17 % av totalt 50 000 andeler eies av private andelshavere, med anslagsvis 1-3 andeler hver, det resterende av fire kommuner og SKS Eiendom AS. Spørsmålet i hovedsaken er om representantskapet i Kraftlaget i forbindelse med omdanning til aksjeselskap, kan vedta å tvangsutløse de private andelseierne til pålydende, kr. 100 pr. andel.

Etter tvisteloven § 35-2 første ledd kan gruppesøksmål bare reises dersom:

- a) *flere rettssubjekter har krav eller forpliktelser på samme eller vesentlig likt faktisk og rettslig grunnlag,*
- b) *kravene ellers kan behandles av retten med samme sammensetning og hovedsakelig etter de samme saksbehandlingsregler*
- c) *gruppeprosess er den beste behandlingsmåten, og*
- d) *det er grunnlag for å utpeke grupperepresentant etter § 35-9.*

Vilkårene er bestemt ut fra den grunnleggende ide og de grunnleggende hensyn bak denne prosessformen. Det skal være en praktisk og prosess- og samfunnsøkonomisk måte å ivareta søksmålsinteressen for gruppen på, se Schei m.fl. side 1600-1601.

I saken her er tvisten knyttet til spørsmålet om vilkårene i bokstav a og c er oppfylt.

At de fremsatte krav må bygge på samme eller vesentlig likt faktisk og rettslig grunnlag, innebærer ikke at gruppesøksmål er utelukket selv om det også er individuelle forhold knyttet til den enkelte part, så lenge de dominerende sider av saken gjelder fellesspørsmål, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 492. Å trekke en skarp grense for hvor store ulikheter som kan tillates, vil det sjelden være behov for, idet den nødvendige begrensningen vil følge av ett av gruppesøksmålsordningens formål; å legge til rette for å kunne velge den prosessordning som gir den beste behandlingsmåten. Dersom de individuelle forhold er fremtredende i saken som helhet, og vanskeliggjør en samlet behandling av kravene, vil dette vilkåret, som fremgår av tvisteloven § 35-2 annet ledd bokstav c, sjelden være oppfylt, jf. Schei m.fl. *Tvisteloven, Kommentarutgave*, side 1601.

Ved spørsmålet om gruppeprosess vil være den beste behandlingsmåte må retten vurdere om alternative behandlingsmåter, individuelle eller kollektive, kan være mer hensiktsmessig. Det skal tillegges vesentlig vekt dersom gruppeprosess for mange av kravshaverne i praksis vil være den eneste mulige form for domstolsprøving av kravet, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 323 flg. og side 492, samt Schei m.fl. side 1602.

Saksøkers påstand i gruppesøksmålet er at representantskapets vedtak av 15. juni 2009 om tvangsutløsning av private andelseiere, er ugyldig. Basert på stevningen til tingretten, advokat Auberts prosesskrift av 12. februar 2010, anke, anketilsvaret og advokat Berges prosesskrift av 26. mars 2010, legger lagmannsretten til grunn at det anførte rettslige grunnlag for påstanden er at vedtaket er et brudd på det ulovfestede likhetsprinsipp, ved at det innebærer en usaklig forskjellsbehandling mellom de private andelseierne og de øvrige eierne, jf. også samvirkelova §§ 17, 55 og 135, aksjeloven § 5-21 og avtaleloven § 36. Det er videre anført at vedtaket hviler på feil faktum når Krafftlaget ikke har hensyntatt at private andelseiere har gitt betydelige ytelser i form av dugnad, gratis grunn, fallrettigheter og et betydelig større bidrag til egenkapitalen enn de opprinnelig fem kommunene, og at vedtaket er truffet på grunnlag av ugyldige vedtekter.

Lagmannsretten er enig med tingretten i at de dominerende sidene av saken er spørsmål som er felles for samtlige private andelseiere, og at kravene beror på vesentlig likt faktisk og rettslig grunnlag. Slik saksøkers argumentasjon er lagt opp, synes ikke individuelle faktiske forhold å skulle ha særlig betydning for de rettslige vurderinger som skal foretas. Det vises særlig til anketilsvaret side 4 sjette avsnitt flg. Av dette fremgår etter lagmannsrettens oppfatning at anførselen om brudd på likhetsprinsippet ikke beror på hvilket vederlag (kontanter eller naturalia) som ble ytt for andelen, eller på hvilket

tidspunkt mellom 1946 og 1966 andelen ble ervervet. De faktiske forholdene synes fremhevet for å underbygge saksøkers anførsel om at de private andelseierne har gitt vesentlige bidrag til Kraftlaget og at det i denne situasjonen generelt – i relasjon til dem som en gruppe – er urimelig å ikke yte kompensasjon for verdistigning fra tidspunktet for erverv av andelene til tvangsutløsning. På denne bakgrunn kan det vanskelig ses at saken og den nedlagte påstanden nødvendiggjør bevisførsel og rettslige vurderinger som ikke vil være felles for hele gruppen. Slik saken er lagt opp synes heller ikke eventuell anvendelse av avtaleloven § 36 å påstås eller kunne lede til, ulike vurderinger knyttet til den enkelte andelseier. Vilkåret i tvisteloven § 35-2 første ledd a) er etter dette oppfylt.

Gruppesøksmål synes klart å være den beste måte å fremme de private eiernes krav på. Lagmannsretten legger til grunn at Kraftlaget kan ha ca 2-3 000 private andelseiere, at den enkeltes økonomiske interesse i saken er begrenset og at prosessen – dersom kravet ikke skulle føre frem – vil bli så kostbar at svært få i realiteten vil kunne anlegge individuelt søksmål. For de aller fleste vil gruppesøksmål være eneste mulighet for å få en rettslig prøving av vedtaket. At det i en gruppe på flere tusen andelseiere er noen som støtter vedtaket eller som ønsker andre løsninger på saken enn deltakelse i et gruppesøksmål, er etter omstendighetene naturlig, men endrer ikke på at gruppesøksmål for de øvrige er den beste behandlingsmåten. Kraftlagets anførsker om at et gruppesøksmål vil kunne forsinke arbeidet med omdanningen til annen selskapsform, med økonomisk tap for alle som konsekvens, at usikkerheten knyttet til andelenes verdi taler for å avvise søksmålet eller at dom på ugyldighet vil skape usikkerhet for dem som ble opptatt som nye medlemmer 1. juli 2009, tillegges ikke vekt i vurderingen av om alle de andelseierne som bestrider vedtakets gyldighet skal gis mulighet til å forfølge kravet på den mest hensiktsmessige måte.

Konklusjonen blir at vilkårene for å fremme saken som gruppesøksmål er til stede.

Et gruppesøksmål skal som hovedregel fremmes etter påmeldingsalternativet i tvisteloven § 35-6, men kan fremmes etter utmeldingsalternativet i § 35-7 ”dersom kravene

a) enkeltvis gjelder så små verdier eller interesser at et betydelig flertall av dem ikke kan forventes fremmet ved individuelle søksmål, og

b) ikke antas å reise spørsmål som krever individuell behandling”.

I tillegg følger det av sammenhengen et krav om at utmeldingsalternativet i det aktuelle tilfellet vil være en bedre prosessform enn påmeldingsalternativet, jf. Schei m.fl. side 1615.

Bokstav a) stiller som vilkår for utmeldingssøksmål at et betydelig flertall av kravene enkeltvis ikke er individuelt prosessbare, det vil si at det på grunn av kravets lave verdi i praksis ikke vil bli reist individuelt søksmål. Bokstav b) oppstiller et forsterket likhetskrav sammenlignet med hovedregelen i § 35-2 første ledd bokstav a). Ulikheter mellom gruppedlemmenes faktiske forhold er imidlertid ikke i seg selv nok til å nekte et

utmeldingssøksmål fremmet, så lenge ulikhetene ikke betyr at retten må foreta individuelle vurderinger. Det vises til Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 495-496.

Basert på saksøkers anslag om at hver andel har en verdi på inntil 15 000 kroner og at private andelseiere har inntil tre andeler hver, må det legges til grunn at et betydelig flertall av andelseierne på grunn av kravets størrelse, ikke vil forventes å reise individuelle søksmål. Som det fremgår overfor under drøftelsen av likhetsvilkåret i § 35-2 første ledd bokstav a), er det lagmannsrettens syn at de individuelt ulike forhold knyttet til den enkelte andelseier ikke er påstått eller anses egnet til å medføre individuelle vurderinger knyttet til deres felles påstand om vedtakets ugyldighet.

Det fremstår etter lagmannsretten syn som mest hensiktsmessig å fremme søksmålet etter utmeldingsalternativet. Gruppen omfatter svært mange potensielle deltakere, og Kraftlaget har ikke villet fremlegge andelsboken som gir oversikt over private andelseiere.

Lagmannsretten tar ikke stilling til å dette er rettsstridig eller ikke, men bemerker at mangel på slikt innsyn vanskeliggjør varsling av et påmeldingssøksmål, jf. § 35-6 annet ledd, hvilket taler for at gruppesøksmål etter utmeldingsalternativet er den beste behandlingsform. Det vises for øvrig til tingrettens bemerkninger om dette på side 5 i sin kjennelse, som lagmannsretten er enig i.

Konklusjonen blir at anken forkastes.

Sakskostnader:

Gruppen av private andelseiere i Nord-Salten Kraftlag AL v/grupprepresentant Eva Aubert har vunnet saken for så vidt gjelder spørsmålet om godkjenning av gruppesøksmålet, og Kraftlaget skal som hovedregel pålegges å erstatte hennes nødvendige sakskostnader for tingretten og lagmannsretten, jf. tvisteloven § 20-2 og § 35-12 første ledd. Lagmannsretten kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner for å gjøre unntak fra dette, jf. bestemmelsens tredje ledd. Spørsmålet om erstatning for sakskostnader knyttet til prosessuelle krav skal av lagmannsretten ikke utsettes til den avgjørelse som avslutter hovedsaken, men avgjøres av ankedomstolen for alle instanser ut fra dens materielle resultat, jf. § 20-8 første og annet ledd annet punktum, jf. § 2-9 annet ledd, jf. Schei m.fl. side 950-951 med videre henvisninger. Lagmannsrettens prøvingsadgang er ikke begrenset, jf. § 20-9 første ledd første punktum.

Advokat Aubert har krevd erstatning for sakskostnader knyttet til spørsmålet om godkjenning av gruppesøksmålet med 259 375 kroner for tingretten og 31 250 kroner for lagmannsretten. Kravet for lagmannsretten gjelder 10 timers arbeid med anketilsvaret, hvilket hensett til sakens art og omfanget av ankeerklæringen, tilkjennes som nødvendige kostnader, jf. § 20-5.

Tvistelovens ordning er slik at tingretten for egen del ikke skal treffe sakskostnadsavgjørelse knyttet til prosessuelle krav, jf. tvisteloven § 20-8 annet ledd første punktum, jf. Schei m.fl. side 950, og det foreligger således feil ved tingrettens kjennelse på dette punkt. Som nevnt overfor skal imidlertid lagmannsretten ta stilling til dette sakskostnadskravet ved avslutningen av saken i ankeinstansen, og feilen får således ingen betydning for resultatet. Lagmannsretten tiltrer tingrettens begrunnelse for å redusere saksøkers krav på erstatning for sakskostnader for tingretten, knyttet til spørsmålet om godkjenning av gruppesøksmålet, hvor følgende gjengis fra tingrettens kjennelse:

Saksøker har inngitt oppgave på i alt kr 259.375,- inklusive merverdiavgift. Beløpet synes høyt for retten, noe som også skyldes en høy timepris – kr 2.500,- eks mva. Saksøktets prosessfullmektig har inngitt oppgave på kr 213.750,- inklusive merverdiavgift. Saksøkte har reist innsigelser til saksøkers omkostningskrav og viser blant annet til at det er brukt hele 83 timer på den del av saken som gjelder gruppesøksmålet, mens saksøktets prosessfullmektig kun har brukt 57 timer. Retten vil dog bemerke at saksøktets prosessfullmektig da tar kr 3.000,- pr time ekskl. mva. Normalt skal en høyere timepris avspeile en større effektivitet/kunnskap. Retten har, foruten forholdet mellom påberopte omkostninger i denne saken, ingen sammenligningsgrunnlag fra tilsvarende saker for å kunne vurdere kostnadenes størrelse.

Etter tvisteloven § 20-5 skal retten vurdere om kostnadene har vært nødvendige. Retten skal fore en reell kontroll med salærkravene og sette dem ned til det som anses riktig dersom de vurderes for høye i forhold til arbeidets omfang og vanskelighetsgrad. Retten er kommet til at salærkravet knyttet til gruppesøksmålet er for høyt beregnet vurdert ut fra utført arbeide, omfang, vanskelighetsgrad. Gruppesøksmål er nytt og det er en rekke spesielle regler på området. Like fullt fremstår de samlede salærkrav for høye i forhold til hva som antas å være nødvendig og rimelig i saken. Omkostningsansvaret settes etter dette til kr 200.000,- inklusive mva.

Tingrettens reduksjon av kostnadskravet er ikke angrepet eller kommentert i anketilsvaret. Hensett til sakens art og omfang, herunder at det for argumentasjonen knyttet til vilkårene i tvisteloven § 35-2 og § 35-7 er nødvendig å gå nærmere inn på sakens faktum, og saksøktets omfattende innsigelser knyttet til godkjenningen av gruppesøksmålet, anses tidsbruken og kostnadene nødvendige for behandlingen av de aktuelle spørsmål for tingretten. At saksøker kan dra nytte av arbeidet og de påløpte kostnadene i den videre saksforberedelse, innebærer ikke at arbeidet ikke var nødvendig som følge av saksøktets innsigelse til gruppesøksmålets fremme.

Konklusjonen blir at tingrettens sakskostnadsavgjørelse blir stående.

Om forsinkelsesrente av sakskostnadskravet vises til tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 tredje ledd.

Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING

1. Anken forkastes.
2. Nord-Salten Kraftlag AL tilpliktes innen 2 – to – uker, å erstatte Gruppen av private andelseiere i Nord-Salten Kraftlag AL v/grupprepresentant Eva Auberts sakskostnader for lagmannsretten med 31 250 – trettientusentohundreogfemti – kroner og for tingretten med 200 000 – tohundretusen - kroner.

Monica Hansen Nylund

Kjell Martin Haug

Helge Nilsen

Ved prosesskriv mottatt av Stavanger tingrett den 11.02.2013 har sakøkte nedlagt slik påstand:

Prinsipalt:

Saken avvises og de saksøkte tilkjennes sakskostnader med kr. 7 000.

Subsidiært:

Saken fremmes som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-6.

Ved prosesskriv og kontinuasjonsstevning til Stavanger tingrett av 26.02.2013 har Industri Energi og SAFE nedlagt slik påstand:

Fremming av gruppesøksmål

Prinsipalt:

1. Gruppesøksmålet fremmes som avmeldingssøksmål.

Subsidiært:

2. Gruppesøksmålet fremmes som påmeldingssøksmål.

I begge tilfeller:

3. Industri Energi og SAFE tilkjennes sakskomkostninger.

I hovedsaken

- 1. Maersk Drilling Norge AS, Saipem SPA, Knutsen Offshore AS, Aker Drilling ASA, Dolphin Drilling AS, Norsk Offshore Catering AS, Ocean Rig North Sea AS, Odfjell Drilling Management AS, Deep Sea Management AS, OSM Offshore AS, North Atlantic Crew AS, Archer Norge AS, Sodexo Mobile Units AS, Songa Services AS, Stena Drilling AS, Transocean Offshore (North Sea) Ltd, Island Offshore Crewing AS, Island Offshore Sub Sea Crewing AS og Saipem Drilling Norway AS plikter å ta med nattillegget i gruppemedlemmenes pensjonsgrunnlag fra 28.11.2008.*
- 2. Maersk Drilling Norge AS, Saipem SPA, Knutsen Offshore AS, Aker Drilling ASA, Dolphin Drilling AS, Norsk Offshore Catering AS, Ocean Rig North Sea AS, Odfjell Drilling Management AS, Deep Sea Management AS, OSM Offshore*

AS, North Atlantic Crew AS, Archer Norge AS, Sodexo Mobile Units AS, Songa Services AS, Stena Drilling AS, Transocean Offshore (North Sea) Ltd, Island Offshore Crewing AS, Island Offshore Sub Sea Crewing AS og Saipem Drilling Norway AS er ansvarlig for at pensjonspremien for de av gruppemedlemmene som var fastsatt etter 28.11.2008, blir fastsatt ved lineær utregning av pensjonen etter at gruppemedlemmenes pensjonsgrunnlag er oppjustert i tråd med pkt. 1, ut fra samlet opptjeningsstid i ordningen.

3. Industri Energi og SAFE tilkjennes saksomkostninger.

I tilsvar og prosesskriv av 05.04.2013 har saksøkte nedlagt slik påstand:

I hovedsaken

Saksøkte nr. 19 frifinnes og tilkjennes sakens omkostninger.

I saken om fremming av gruppesøksmål

Prinsipalt:

Saken avvises og saksøkte tilkjennes saksomkostnader.

Subsidiært:

Saken fremmes som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-6.

Saksøkte har etter kontinuasjonsstevning og prosesskriv av 26.02.2013 nedlagt slik prinsippal påstand for saksøkte 1 – 19:

Saken avvises og de saksøkte tilkjennes saksomkostninger med kr. 10 000.

Saksøkernes påstandsgrunnlag

Vilkårene for gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-2 (1) er oppfylt. De sentrale spørsmålene er knyttet til vilkårene i første ledd a) og c).

Vilkårene for subjektiv kumulasjon på saksøktesiden er oppfylt, jf. tvisteloven § 15-2.

Saksøkte har anført, med henvisning til tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 (2), at rettskraftvirkningene vil skape problemer i forhold til fremming av gruppesøksmål, og må tillegges betydelig vekt ved avgjørelsen av prosessform. Saksøkte viser til feil hjemmel, og anførselen kan ikke tillegges vekt i forhold til tvl. § 35-2. Et gruppemedlem kan begjære tvangsfullbyrdelse både i forhold til utmeldings- og påmeldingssøksmål etter tvfbl. § 4-6.

Saksøkerne er uenige med saksøkte i at det er utallige variasjoner på saksøkersiden og at de dominerende sider av saken ikke gjelder fellesspørsmål. Saksøkerne vil anføre at de faktiske og rettslige grunnlagene er identiske eller vesenlig like, jf. tvl. § 35-2 (1) a). Lovens forarbeider gir anvisning på en konkret vurdering. I kravet til likhet vil det være enklest å ta utgangspunkt i det rettslige grunnlaget som er gjort gjeldende som grunnlag for kravet. Når det gjelder sakens rettslige sider, er den prinsipielle problemstillingen om nattillegg er et fast tillegg, som skal inkluderes i pensjonsgrunnlaget, jf. foretakspensjonsloven § 5-4. De saksøkte anfører at nattillegget er et varierende tillegg, som ikke omfattes av ftpensjl. § 5-4.

Saksøkerne anfører at fellesspørsmålene er helt dominerende i saken. Saksøkerne er uenig i at ugyldighetsvurderingen må gjøres for avtale med hver enkelt kravshaver. Individuelle forhold i forhold til ugyldighetsvirkninger, er saken uvedkommende. Sakens materielle sider må avgjøres i forhold til ftpensjl. § 5-4, pensjonsforsikringsavtalene og rammeavtalen. Individuelle arbeidsavtaler er ikke relevante og trekkes ikke inn i saken.

Samtlige gruppemedlemmer har nattillegget nedfelt i tariffavtaler. Partene er enige om at ca. 80 % av arbeidstakerne på tariffområdene saken gjelder, har nattillegg.

Saksøkerne krever dom for at nattillegget skal inkluderes i pensjonsgrunnlaget. Utmålingen av størrelsen av hver enkelt nattillegg, er derfor saken uvedkommende. Heller ikke det forhold at enkelte av gruppemedlemmene eventuelt ikke har nattillegg, er av betydning for saken.

Påstandens punkt 2 går ut på at de saksøkte har plikt til å foreta etteroppgjøret, dersom retten kommer til at nattillegget skal inngå i pensjonsgrunnlaget. Ved en eventuell rettskraftig dom i saksøkernes favør, må det foretas et etteroppgjør mellom den enkelte arbeidstaker, bedriften og livselskapene. Det er da selvsagt at det kun er de som faktisk har arbeidet/arbeider og har nattillegg, som gir grunnlag for å fremme krav i etteroppgjøret.

Det er et moment i vurderingen at dersom grunnlaget for kravet er objektivt, i den forstand at saksøkernes egne forhold eller kunnskap ikke spiller inn i vurderingen, vil kravet til likhet være oppfylt.

For øvrig har saksøkerne vist til anførselene i stevningen sidene 4, 5 og 8, anken til Gulating lagmannsrett sidene 6 og 7, samt øvrige prosesskriv.

Gruppeprosess er den beste behandlingsmåten, jf. tvl. § 35-2 (1) c). Schei mfl. "Tvisteloven. Kommentartutgave", side 1601 og 1602, gir anvisning på en konkret vurdering av hvilken prosessform som er mest egnet. Det vises videre til Ot.prp. nr. 51. Det

forhold at lovgiveren ikke har hatt nærværende type sak i tankene, kan ikke tillegges relevans eller vekt ved vurderingen.

Det vises videre til kjennelse avsagt av Oslo tingrett den 22.05.2009, hvor et gruppesøksmål ble avvist etter tvl. § 35-2 (1) c).

Saken Industri Energi og SAFE har reist, gjelder et avgrenset spørsmål; om nattillegget skal medregnes i pensjonsgrunnlaget i ytelsesbasert foretakspensjon. Faktum og juss er identisk eller vesentlig likt for alle gruppemedlemmene. Individuelle forhold er helt underordnet i saken, de kollektive forhold er helt dominerende. Det er mulig å få en forsvarlig, likeartet og rask avgjørelse. Prosessøkonomiske grunner taler for å avsi kjennelse for at gruppesøksmålet fremmes. Alternativet er 7500 individuelle søksmål, pilotsøksmål som forutsetter enighet fra Rederiforbundets bedrifter om at en eventuell dom skal legges til grunn på tariffområdet, eller gruppesøksmål mot hver bedrift. Dette vil bli en uforholdsmessig stor belastning på domstolsapparatet.

Vilkårene for subjektiv kumulasjon på saksøktensiden er oppfylt, jf. tvl. § 15-2. Kravene hører inn under norsk domsmyndighet, Stavanger tingrett er rett verneeting og kravene kan behandles av retten med samme sammensetning og etter de samme saksbehandlingsregler, jf. tvl. § 15-1 (1) a) – c). Det er så nær sammenheng mellom kravene at de bør behandles i samme sak, jf. tvl. § 15-2 (1) b), annet alternativ. Schei side 657 – 658 uttaler at det sentrale i vurderingen er om en faktisk og rettslig forbindelse mellom kravene, tilsier at de behandles i samme sak. Det vises videre til NOU 2001-32 B.

Adgangen til subjektiv kumulasjon på saksøktensiden er vid, og antakelig utvidet i tvisteloven av 2005 i forhold til den gamle loven. Det gjøres gjeldende at dersom retten kommer til at vilkårene er oppfylt, og avsier kjennelse for at gruppesøksmålet fremmes, kan en ikke samtidig nekte subjektiv kumulasjon på saksøktensiden.

Dersom retten kommer til at vilkårene for subjektiv kumulasjon på saksøktensiden ikke er oppfylt, motsetter saksøkerne seg oppdeling etter tvl. § 16-1.

Saksøkte har anført at tvangskraftvirkningene ved et eventuelt fremme av saken som gruppesøksmål, vil skape problemer, og må tillegges betydelig vekt, jf. tvangsl. § 4-1 (2) a). Saksøkte har vist til feil lovbestemmelse. Tvangsl. § 4-1 har ingenting med hvilken mulighet et gruppemedlem i et gruppesøksmål har, til å begjære tvangsfullbyrdelse. Tvangsl. § 4-1 angir grunnvilkåret for enhver form for tvangsfullbyrdelse; det må foreligge tvangskraftig tvangsgrunnlag, her rettskraftig dom. Bestemmelsen for hvem som kan begjære tvangsfullbyrdelse, fremgår av tvangsl. § 4-6. Ved utmeldingssøksmål kan også grupprepresentanten kreve tvangsfullbyrdelse etter tvangsloven § 4-6 (2).

Det gjøres prinsipalt gjeldende at gruppesøksmålet fremmes som utmeldingssøksmål, jf. tvl. § 35-7. Natttilleggene utgjør i gjennomsnitt kr. 47 000 pr. år. Det fremgår av tariffavtalen at kollektiv tjenestepensjonsordning fra fylte 67 år og NRT ordningen fra fylte 60 år, skal utgjøre 60% av pensjonsgrunnlaget. Det er lineær opptjening, 30 års opptjeningstid på begge ordningene, før en kan få ut 60 % av pensjonsgrunnlaget. Kravene gjelder små verdier, og et betydelig flertall av gruppemedlemmene kan ikke forventes å gå til individuelle søksmål, jf. tvl. § 35-7 (1) a).

Det gjøres subsidiært gjeldende at gruppesøksmålet fremmes som påmeldingssøksmål, jf. tvl. § 35-6.

Saksøkerne foreslår følgende ramme for krav som kan omfattes av gruppesøksmålet:

"De rettssubjekter som fra 28.11.2008 arbeider eller har arbeidet i de saksøkte bedrifter med lønns- og arbeidsvilkår nedfelt i overenskomster mellom Norges Rederiforbund og LO/Industri Energi og YS/SAFE og som er omfattet av kollektive tjenestepensjonsavtaler og NRT-ordningen ihht. Bilag 4 i overenskomstene."

Saksøkernes påstand:

Prinsipalt:

Gruppesøksmålet fremmes som avmeldingssøksmål.

Subsidiært:

Gruppesøksmålet fremmes som påmeldingssøksmål.

I begge tilfeller:

Inndustri Energi og SAFE tilkjennes sakskostnader.

Saksøktes påstandsgrunnlag

Saksøkte opprettholder tidligere anførsler om at vilkårene for gruppesøksmål etter tvl. § 35-2 ikke er til stede. Det nedlegges påstand om avvisning.

Gruppemedlemmene på saksøkersiden består av 7 500 ansatte, som har sine ansettelsesforhold i 19 forskjellige bedrifter på saksøktesiden.

Saksøkerne har erkjent at nattillegget ikke er en del av regulativlønnen i henhold til tariffavtalen, og at kravet dermed ikke kan utledes av denne avtalen. Saksøkerne anfører at

gruppemedlemmene bygger sine rettskrav på "*samme eller vesentlig likt rettslig grunnlag*", og viser til at sakens rettslige spørsmål er om nattillegg er et fast tillegg som skal inkluderes i pensjonsgrunnlaget, jf. ftpensjl. § 5-4.

Saksøkte er uenig i dette. Det vises til at lov om foretakspensjon regulerer rammene for de forsikringsavtaler som inngås mellom forsikringsgiver (livselskapene) og foretakene, jf. ftpensjl. § 1-1. Pensjonsavtalene må ligge innenfor lovens ramme, dersom skattefordeler skal oppnås. Dersom et selskap inngikk en avtale som helt eller delvis er i strid med lov om foretakspensjon, ville dette bare få offentligrettslige konsekvenser, som for eksempel pålegg fra Finanstilsynet, mens forsikringsavtalens gyldighet som sådan, ikke påvirkes. Høyesterett har slått fast at det ikke kan utledes individuelle rettigheter etter lov om foretakspensjon, jf. Rt. 2011 side 1611 avsnitt 43. Etter dette kan saksøkerne ikke bygge sine rettskrav på lov om foretakspensjon.

Det er på denne bakgrunn at saksøkte påpeker at spørsmålet om hvorvidt nattillegget skal utgjøre en del av pensjonsgrunnlaget eller ikke, må vurderes opp mot avtalen det enkelte gruppemedlemmet utleder sitt rettskrav fra, overfor sin arbeidsgiver. De blir derfor galt av saksøkerne å vise til at gruppemedlemmenes rettsgrunnlag baseres på pensjonsforsikringsavtalene, det vil si de pensjonsavtalene som er inngått mellom de respektive saksøkte og forskjellige livselskaper. Det må være klart at saksøkerne ikke kan utlede noe rettskrav fra et avtaleverk som de ikke er part i. De 7 500 ansatte, fordelt på 19 arbeidsgivere, kan derfor ikke sies å bygge sine rettskrav på "*samme eller vesentlig likt rettslig grunnlag*", jf. tvl. § 35-2 (1) a).

Rettens vurderingstema omfatter ikke subjektive vurderinger. Det er mangfoldet av individuelle, objektive vurderinger, som tilsier at dominerende sider av saken ikke gjelder fellesspørsmål.

Saksøkerne har fremhevet at partene er enige om at 80 % av arbeidstakerne på tariffområdet saken gjelder, har nattillegg. De hevder etter dette at utmålingen av hvert enkelt nattillegg, derfor er saken uvedkommende. For det tilfellet at saksøkerne kan gjøre krav gjeldende etter lov om tjenestepensjon, understrekes det at saksøkernes påstand om dom på at nattillegget ubetinget skal inkluderes i pensjonsgrunnlaget, underslår det faktum at spørsmålet om nattillegget skal medtas eller ikke, beror på en vurdering av hvorvidt tillegget er fast eller variabelt, jf. ftpensjl. § 5-4. Spørsmålet om nattillegget utgjør et "*fast tillegg*" eller en "*varierende eller midlertidig del*" av lønnen, må vurderes konkret for de enkelte stillingskategorier, stillinger eller arbeidskontrakt hos de enkelte arbeidsgivere.

Etter tariffavtalen er nattillegget definert som et kronetillegg – "*NOK 65,- pr. time arbeidet i et tidsrom utenom dagarbeidstiden*" (tariffavtalen pkt. 3.1), som igjen er definert som "*den normale arbeidstid om dagen iht. bedriftens praksis*" (tariffavtalen pkt. 3.1). Selv om man skulle kunne føre bevis for at et flertall jevnlig arbeider på natt, vil bestemmelsen om

nattillegg i seg selv indikere at det blant de 7 500 ansatte, vil være så store variasjoner at retten ikke uten videre kan fastslå at alle har en ubetinget rett på at nattillegget skal medtas i pensjonsgrunnlaget.

På denne bakgrunn vil det bære galt av sted om enhver utbetaling av nattillegg, skal anses som et fast tillegg/en del av det enkelte gruppe-medlems regulærlønn – noe som er forutsetningen for at det etter avtaleverket kan innberegnes i den enkeltes pensjonsgrunnlag.

Saksøkerne har anført at pilotsøksmål forutsetter enighet fra Norges Rederiforbunds bedrifter, om at en dom skal legges til grunn på tariffområdet, og at dette ikke er mulig å få til. Saksøkerne kan ikke se at slik enighet er en absolutt forutsetning for å anlegge et pilotsøksmål. For det tilfellet at saksøkersiden skulle vinne frem med et pilotsøksmål/testsøksmål, vil det være lite hensiktsmessig ikke å legge en tilsvarende løsning til grunn i andre saker med tilstrekkelig likt faktisk og rettslig grunnlag.

Saksøkte anfører videre at retten, i vurderingen av om praktiske hensyn taler for eller mot gruppesøksmål, også må se hen til at det, slik dette gruppesøksmålet er lagt opp, er 18 selvstendige rettssubjekter på saksøktensiden. En rettskraftig dom i gruppesøksmål, vil være tvangsgrunnlag etter tvangsl. § 4-1. Hvem som kan kreve tvangsfullbyrdelse, reguleres av tvangsl. § 4-6.

For det tilfellet at saken fremmes som gruppesøksmål, og retten skulle gi saksøkerne medhold i deres materielle krav, reises spørsmål som denne side ikke kan se at saksøkersiden har redegjort for hvordan de ser for seg skal håndteres. Det legges til grunn at saksøkersiden ikke mener at et enkelt gruppe-medlem skal kunne kreve tvangsfullbyrdelse, overfor foretak vedkommende ikke har noen avtalerettslig tilknytning til. Imidlertid kan dette bli en problemstilling, siden gruppen er definert på samme måte overfor alle 18 saksøkte. Dette tilsier at gruppesøksmål ikke anses som beste behandlingsmåte.

Saksøktens påstand:

Prinsipielt:

Saken avvises og de saksøkte tilkjennes sakskostnader med kr. 10 000.

Subsidiært:

Saken fremmes som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-6.

Rettenns vurdering

I samsvar med lagmannsrettens kjennelse, vil tingretten drøfte og avgjøre om lovens vilkår for gruppesøksmål er oppfylt, jf. tvl. § 35-2, som lyder slik:

- (1) *Gruppesøksmål kan bare reises hvis*
  - a) *flere rettssubjekter har krav eller forpliktelser på samme eller vesentlig likt faktisk eller rettslig grunnlag,*
  - b) *kravene ellers kan behandles av retten med samme sammensetning og hovedsakelig etter de samme saksbehandlingsregler,*
  - c) *gruppeprosess er den beste behandlingsmåten, og*
  - d) *det er grunnlag for å utpeke grupperepresentant etter § 35-9.*
- (2) *Bare de som kunne reist eller sluttet seg til et ordinært søksmål for norske domstoler, kan være gruppemedlemmer.*

Adgangen til å reise gruppesøksmål, er begrunnet i lovgiverens ønske om en praktisk og hensiktsmessig tvisteløsning.

Loven oppstiller i bokstav a) et krav til likhet i det rettslige og det faktiske grunnlaget. Likheten skal være "vesentlig", men trenger ikke nødvendigvis være identisk. Begrensningen skjer gjennom vilkåret i bokstav c) om at gruppeprosess er den beste behandlingsmåten. Retten forstår dette slik at vilkårene er oppfylt, bare når likheten i det faktiske og rettslige grunnlag for samtlige berørte, er slik at kravene kan undergis en samlet behandling. Det vises til Tvisteloven Kommentartutgave Bind II side 1601.

Retten legger til grunn at gruppemedlemmene på saksøkersiden er ca. 7 500 ansatte. Videre legger retten til grunn at saksøkerne er de berørte ansatte, i samsvar med saksøkernes foreslåtte ramme for krav som omfattes av gruppesøksmålet:

"De rettssubjekter som fra 28.11.2008 arbeider eller har arbeidet i de saksøkte bedrifter med lønns- og arbeidsvilkår nedfelt i overenskomster mellom Norges Rederiforbund og LO/Industri Energi og YS/SAFE og som er omfattet av kollektive tjenestepensjonsavtaler og NRT-ordningen ihht. Bilag 4 i overenskomstene."

Saksøktensiden består av 19 forskjellige foretak.

Norges Rederiforbund har inngått parallelle tariffavtaler med sammenslutningen av fagorganiserte innen energisektoren, Industri Energi, SAFE og Det norske maskinistforbund & Norsk Sjøoffisersforbund (DSO). Retten legger til grunn at Industri Energi i dag organiserer ca. 60 % av de ansatte, SAFE ca. 25 % og DSO ca. 5 %. Øvrige ansatte er enten uorganiserte eller medlemmer av andre forbund.

Pensjonsrettighetene til de berørte ansatte i nærværende sak er framforhandlet mellom Norges Rederiforbund og LO/Industri Energi og YS/SAFE.

Lønssystemet er beskrevet i tariffavtalene punkt 4. Punktet har underpunktene 4.1 Lønnsgruppeplassering, 4.2 Lønnstabeller og 4.3 Opplæringsstillinger. Overtidsgodtgjørelsen er fastsatt i punkt 5. Ulempetillegg m.v. er fastsatt i punkt 6.

I tariffavtalene punkt 7 er nattillegget fastsatt slik:

For nattarbeid utbetales et tillegg på kr. 64,- pt. time arbeidet i tidsrommet utenom dag-arbeidstiden jfr. Pkt. 3.1. Det betales ikke tillegg for timer som er godtgjort med overtidsbetaling iht. pkt. 5.2 (arbeid utover 12 timer i døgnet).

Tillegget er en kompensasjon for alle ulemper ved denne form for arbeidstidsordning, inklusive nødvendig tid for konferanse mellom arbeidstakere ved skiftbytte. Den ansatte skal ikke forlate arbeidsstedet før avløsning har funnet sted og avløser er informert om arbeidssituasjon.

Mellom saksøkte og hovedleverandør av pensjonsforsikringen er det inngått en rammeavtale, i henhold til Lov om foretakspensjon. Denne avtalen angir rammen for det nærmere innhold av de bedriftsvise pensjonsavtalene, som inngås mellom bedriftene og valgt livselskap. De enkelte pensjonsavtaler må være i samsvar med rammeavtalen.

I rammeavtalen punkt 8.1. er pensjonsgrunnlaget fastsatt slik:

Som grunnlag for beregning av pensjonsytelsene (pensjonsgrunnlaget) benyttes den lønn medlemmet mottar fra foretaket og som foretaket oppgir til Vital. Det skal ses bort fra godtgjørelse for overtid, skattepliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser eller andre varierende eller midlertidige tillegg.

For deltidsansatte beregnes pensjonsgrunnlaget ut fra lønn for full stilling ved at deltidslønn oppjusteres i forhold til deltidsprosenten. Pensjonsytelsene, beregnet ut fra pensjonsgrunnlaget, reduseres i forhold til en arbeidsfaktor som er gjennomsnittet av arbeidstiden i de inntil 30 beste år.

Pensjonsgrunnlaget begrenses oppad til det til enhver tid høyeste pensjonsgrunnlag etter skatteloven, p.t. 12 ganger folketrygdens grunnbeløp (12 G).

Retten legger til grunn at avtalene om tilleggspensjonsordning angir samme grunnlag for beregning av pensjonsytelsene.

Sammen med tariffavtalene og pensjonsforsikringsavtalene, har saksøkerene anført foretakspensjonsloven § 5-4 som grunnlag for søksmålet. Paragrafen lyder slik:

§ 5-4. Beregning av lønn

- (1) Ved beregning av pensjonsytelsene skal som et medlems lønn regnes den lønn som medlemmet mottar fra foretaket.*
- (2) Regevlverket kan fastsette at:
  - a. det skal ses bort fra godtgjørelse for overtid, skattepliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser eller andre varierende eller midlertidige tillegg.*
  - b. siste års lønn, eller gjennomsnittet av de to eller tre siste års lønn før medlemmet starter uttak av alderspensjon, skal legges til grunn.*
  - c. det skal benyttes et normert lønnsgrunnlag for en eller flere grupper av medlemmer, med mindre dette gir et vesentlig annet resultat enn om det enkelte medlemms lønn ble lagt til grunn.*
  - d. det skal ses bort fra en andel av lønn etter første ledd. Andelen skal ikke overstige 10 prosent av lønn.*
*Hvis regelverket inneholder denne bestemmelse, kan det ikke inneholde regler etter bokstav a.**

Saksøkerne har prinsipielt gjort gjeldende at gruppesøksmålet fremmes som utmeldingssøksmål, jf. tvl. § 35-7. Det er anført at nattilleggene i gjennomsnitt utgjør kr. 47 000 pr. år. Saksøkerne har, med henvisning til tariffavtalen, anført at kollektiv tjenstepensjonsordning fra fylte 67 år og Norges Rederiforbunds tilleggspensjonsordning (NRT ordningen) fra fylte 60 år, skal utgjøre 60 % av pensjonsgrunnlaget.

Rettens vurdering er at det kan være slik at spørsmålet om nattillegget skal medtas eller ikke, beror på en vurdering om hvorvidt tillegget er fast eller variabelt, jf. tjpensjl. § 5-4. Rettens avgjørelse krever nærmere og konkrete vurderinger. Retten er oppmerksom på at stillingskategoriene er mange og mangfoldige. Rettens vurderinger skal foretas ut fra avtaleforholdet mellom et meget stort antall berørte ansatte og nitten selvstendige og konkurrerende foretak. Det kan i noen grad foreligge individuelle spørsmål for undergrupper innen gruppen. Rettens syn er at dette taler mot å fremme gruppesøksmålet. Rettens syn er likevel at dominerende sider av saken gjelder felles spørsmål. Rettslig og faktisk grunnlag framstår i det vesentlige likt. De kollektive avtalene er inngått mellom hovedaktører på arbeidstakersiden og hovedaktør på arbeidsgiversiden. Dette taler for en felles og samlet tvisteløsning, jf. § 35-2 (1) a).

Retten legger til grunn at den enkelte ansattes krav gjelder små verdier, og at et flertall av gruppemedlemmene ikke kan forventes å gå til individuelle søksmål, jf. tvl. § 35-7 (1) a). Rettens syn er at prosessøkonomiske hensyn taler for å fremme gruppesøksmålet. Et stort antall individuelle søksmål er ikke hensiktsmessig. Retten ser ikke bort fra at et pilotsøksmål kunne ha vært et rimelig og godt alternativ. Saksøkerne har imidlertid vurdert

og forkastet dette alternativet. Retten er i tvil om et pilotsøksmål kan skape en rimelig rask rettslig avklaring av tvisten, for samtlige berørte ansatte i alle foretakene.

Retten legger til grunn at kravene ellers kan behandles av retten med samme sammensetning, og hovedsakelig etter de samme saksbehandlingsregler, jf. § 35-2 (1) b). Vilkårene for kumulasjon er oppfylt, jf. tvl. § 15-1 (1) c).

Etter en samlet vurdering, er rettens syn at tvisten er tjent med en felles behandling og avgjørelse. Gruppeprosess framstår som den beste behandlingsmåten og er forsvarlig, selv om en slik prosess har vært, og fortsatt kan bli, krevende, både for aktørene og retten, jf. § 35-2 (1) c).

Rettens syn er videre at vilkåret i § 35-2 (2) er oppfylt.

Vilkårene for gruppesøksmål er oppfylt etter tvl. § 35-2.

Retten godkjenner at saken fremmes som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-7. De berørte ansatte som har krav innenfor rammen for gruppesøksmålet, skal være gruppemedlemmer, uten registrering i grupperegisteret. Kravene gjelder enkeltvis så små verdier at et betydelig flertall ansatte ikke kan forventes å fremme individuelle søksmål. Saken antas ikke å reise spørsmål som krever individuell behandling, selv om det i noen grad kan foreligge individuelle spørsmål for undergrupper innen gruppen.

Rammen for krav som omfattes av gruppesøksmålet er slik:

"De rettssubjekter som fra 28.11.2008 arbeider eller har arbeidet i de saksøkte bedrifter med lønns- og arbeidsvilkår nedfelt i overenskomster mellom Norges Rederiforbund og LO/Industri Energi og YS/SAFE og som er omfattet av kollektive tjenestepensjonsavtaler og NRT-ordningen ihht. Bilag 4 i overenskomstene."

Ut fra rammen, og slik påstanden fra saksøkerne er formulert i hovedsaken, kan retten ikke se at tvangsl. § 4-6 skaper problemer, med hensyn til om gruppemedlem kan begjære tvangsfullbyrdelse. Det er i punkt 2 nedlagt påstand om et etteroppgjør, som gjennomføres mellom den enkelte berørte arbeidstaker, arbeidstakerens arbeidsgiver og det aktuelle livselskapet. Saksøkerne har anført at *"det er da selvsagt at det kun er de som faktisk har arbeidet/arbeider, og har nattillegg, som gir grunnlag for å fremme krav i etteroppgjøret."*

Som grupperepresentant oppnevnes fagforbundet Industri Energi, som anses å oppfylle vilkårene i tvisteloven § 35-9.

Industri Energi og Safe tilkjennes hver sakskostnader med kr. 3 500, i henhold til påstand.

SLUTNING

1. *Sak 13-042436TVI-STAV fremmes som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-7.*
2. *Rammen for krav som omfattes av gruppesøksmålet er:
"De rettssubjekter som fra 28.11.2008 arbeider eller har arbeidet i de saksøkte bedrifter med lønns- og arbeidsvilkår nedfelt i overenskomster mellom Norges Rederiforbund og LO/Industri Energi og YS/SAFE og som er omfattet av kollektive tjenstepensjonsavtaler og NRT-ordningen ihht. Bilag 4 i overenskomstene."*
3. *Som grupperepresentant oppnevnes fagforbundet Industri Energi.*
4. *Industri Energi og SAFE tilkjennes hver sakskostnadene med kr. 3 500.
Oppfyllelsesfristen er 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.*

Retten hevet

Inge Bjørn Eidem

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

STAVANGER TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 11.06.2013 i Stavanger tingrett

Saksnr.: 13-042436TVI-STAV

Dommer: Tingrettsdommer Inge
Bjørn Eidem

Saken gjelder: Hevingskjennelse ved forlik

Saksøker	Safe	Advokat Bent Endresen
Saksøker	Industri Energi	Advokat Alexander Lindboe
Saksøkt	Transocean Offshore Norway Services AS	Advokat Pål Tangen

KJENNELSE

Ved felles prosesskriv innkommet den 07.06.2013 har partenes prosessfullmektiger begjært saken hevet for saksøkte nr. 4 Transocean Offshore Norway Services AS. Det er ikke lagt ned påstand om sakskostnader.

Retten tar begjæringen til følge.

SLUTNING

Sak nr. 13-042436TVI-STAV heves for Transocean Offshore Norway Services AS.

Retten hevet

Inge Bjørn Eidem

Partene har frafalt forkynning. En kopi av kjennelsen sendes prosessfullmektigene til orientering.